

KARD ÉS LANT

A TÖRTÉNELMI VITÉZI REND PEST TÖRZSSZÉKÉNEK
KULTURÁLIS ÉS IRODALMI HÍRLEVELE 2022. DECEMBER

December 1.

Vörösmarty Mihály

Barabás Miklós: Vörösmarty Mihály - akvarell

„Mi dolgunk a világon? küzdeni
Erőnk szerint a legnemesbékért.”

„... oh halld, s vedd szívre magyar nép:
Legszentebb vallás a haza s emberiség.”

„Szép vagy, o hon, bérc, völgy változnak gazdag öledben,
Téridet országos négy folyam árja szegi;
Ám természettől mindez lelketlen ajándék:
Naggyá csak fiaid szent akarátja tehet.”

„A gyűlöletnél jobb a tett,
Kezdjünk egy újabb életet.
Legyen minden magyar utód
Különb ember, mint apja volt.”

„Szólj, gondolj, tégy jót s minden szó, gondolat és tett
Tiszta tükörként fog visszamosolygni rád.”

„A múltat tiszteld a jelenben, s tartsd a jövőnek.”

„Emlékek nélkül nemzetnek híre csak árnyék.”

„Mindig így volt e világi élet,
Egyszer fázott, másszor lánggal égett.”

„Örökké a világ sem áll;
De amig áll, és amig él,
Ront vagy javít, de nem henyél.”

„Neve: szolgálj és ne láss bért.
Neve: adj pénzt és ne tudd mért.
Neve: halj meg más javáért.
Neve szégyen, neve átok:
Ezzé lett magyar hazátok.”

„Ne nézz, ne nézz hát vágyaid távolába:
Egész világ nem a mi birtokunk;
Amennyit a szív felfoghat magába,
Sajátunknak csak annyit mondhatunk.”

„E hont újra naggyá csak fiainak szent akarata teheti!”

„Legszentebb vallás a haza s emberiség.”

Vörösmarty Mihály (Kápolnásnyék, 1800. december 1. - Pest, 1855. november 19.)
magyar költő, író, a magyar romantika egyik legnagyobb alakja.

Szegény sorsú Fejér megyei kispapfi család fia volt, együtt született a XIX.
századdal 1800 decemberében.

Az elemi iskolát Puszta-Nyéken (1807-11), a középiskolát a székesfehérvári ciszterci
(1811-16) és a pesti piarista gimnáziumban (1816-17) végezte. 1817-1821-ben a pesti
egyetem hallgatója volt.

„Aki szegény, az a legszegényebb.” Alig 17 éves, mikor elveszti édesapját, s családját
segíteni munkát keres. Így kerül Perczel Mór - 48 egyik legendás tábornoka, ekkortájt

még kisfiú - mellé nevelőnek, hogy az anyagi gondok szüntével lelki békéje kerüljön veszélybe. Reménytelen szerelem kel benne neveltjei bájos nővére iránt. A „happy end” azonban elmarad: Etelkát nem a szegény tanítónak szánják.

„Szép Tündérországnak szomorú fejedelme.” Tanítónk azonban többre hivatott - 25 évesen aratja első irodalmi sikerét - a Zalán futását azonban még mindig titkon Etelkának ajánlja. Szerelme beteljesületlen, fájdalmas szerelem - könyve lapjain sem találunk egymásra hőseink. A főhős Hajna és Ete szerelmének csak szomorú kísérője lehet a szegény délszaki tündér - vonásaiban Vörösmarty halovány arca tükröződik.

Itt született a fröccs szavunk.

December 2.

Ipolyi Arnold

Ipolyi Arnold Benczúr portréján

„Őrizzük emlékeinket, gyűjtsük össze töredékeinket, nehogy végleg elveszenek, s ezáltal üresebb legyen a múlt, szegényebb a jelen, s kétesebb a jövő.”

„...nekünk itt ez a kedves föld és nép, melyet hazánknak és nemzetünknek nevezünk, az egyedüli mindenünk, ez a tér, ez a föld az, melyet mindenekelőtt és minden irányban művelnünk kell.”

„...nálunk ellenben a gondtalanság mellett a gőgös tudatlanság, s a tetszelgő álműveltség fanyar mosolyával nézik le az emlékeket...melyekhez hasonlót a mai czifraságaink ál- és pótdíszítményeivel nem vagyunk képesek alkotni...valahányszor ez azonban a népek történetében beáll, mindenkor a nemzetek hanyatlását jelzi, melyek a mint nem képesek többé az ősök nagy alkotmányait fenntartani, tisztelni és megérteni, azonnal megszűnnek képesek lenni azok folytatására, újak alkotására...”

„Az a nemzet, amelyik emlékeit veszni hagyja, az a saját síremlékét készíti, s vesztesége az egész emberiségnek.”

Ipolyi Arnold (Ipolykeszi, 1823. október 18. - Nagyvárad, 1886. december 2.) nagyváradi püspök, történész, művészettörténész, folklorista, régész, akadémikus. A régi magyar hitvilág adatainak rendszerezője, a magyar művészettörténeti kutatás és a hazai műemlékvédelem megalapozója. Hatalmas műgyűjteményét részben a magyar államra, részben pedig az Esztergomi Keresztény Múzeumra hagyta. Ipolyi Gáspár esztergomi kanonok tiszteletére vette fel az Ipolyi nevet.

December 5.

Szlávy József

Okányi és érkenézi Szlávy József (Győr, 1818. november 23. - Zsitvaújfalu, 1900. augusztus 8.) magyar ügyvéd, bányamérnök, politikus, több kormány minisztere, 1872-1874 között magyar miniszterelnök, 1894-1896 között a főrendiház elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. Az egyetlen dualizmus-kori magyar politikus, aki a képviselőháznak, majd a főrendiháznak is elnöke volt.

Édesapja századosként szolgált a császári hadseregben, ezért gyermekkorában gyakran kényszerült „vándoréletre”. Középiskolai tanulmányait a bécsi

Theresianumban végezte, majd 1844-ben bányamérnöki oklevelet szerzett Selmecebányán. Karrierjét a budai kamaránál kezdte, 1846-1848 között Buda kamarai titkára volt. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban tevékenyen részt vett. Kossuth az oravicai bányák élére nevezte ki, megbízva, hogy az üzemeket állítsa át a honvédség felszereléséhez szükséges vas és acélszén termelésére. Az 1849-es bukás után Oravicabányán maradt, a császáriak csakhamar letartóztatták és öt év börtönre ítélték. Két esztendő után azonban szabadlábba került, és egy időre visszavonult a közéletől.

Szabadulása után Pozsonyban telepedett le és a politikától visszavonultan élt a Magyar Országgyűlés 1861-ik évi újbóli összehívásáig, ekkor ismét aktivizálta magát. Az országgyűlés gyors betiltása után az 1865-ik évi ismételt összehívásáig a közéletől visszavonultan élt. Ekkor Bihar vármegye főispánjává nevezték ki. A Kiegyezést követően az Andrássy-kormány munkájában 1867. március 13-a és 1869. október 21-e között Wenckheim Béla belügyminiszter államtitkáráként vett részt. 1870. május 24-én kinevezték földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek. Tisztségét a Lónyay-kormányban is megtartotta, ahol 1872. február 2-a és 10-e között ideiglenes vallás- és közoktatásügyi miniszter is volt. Közben, 1869. október 29-én megkapta a Szent István Rend középkeresztjét. Lónyay Menyhért zavaros üzleti ügyei miatt lemondásra kényszerült, ezután pedig Ferenc József Szlávtyt kérte fel a kormányalakításra. Az 1872. december 5-én alakult Szlávty-kabinet nehéz helyzetben vette át a kormányrudat. 1874. március 21-éig volt Magyarország miniszterelnöke, ezalatt ideiglenes jelleggel 1873. december 19-e és 1874. március 21-e között pénzügyminiszter illetve 1872. december 5-e és 15-e között pedig honvédelmi miniszter is volt kormányában. A politikai kényszerpályán mozgó miniszterelnök jószerével súlytalanná vált. Helyzete az 1873. évi gazdasági válsággal még tovább romlott. Neki köszönhetően Magyarország 153 millió államkölcsönt szerzett a Rotschild-csoporttól, amivel sikerült elérnie, hogy az adósságokat ne az állami tulajdonban álló bányák és kohók eladásából finanszírozzák. Látva a nehézségeket 1874 februárjában lemondott pozíciójáról. Helyét Bittó István, majd 1875 márciusában Wenckheim Béla foglalta el.

Rövid időre ismét visszavonult, de már 1879. április 3-án megválasztották a képviselőház elnökévé. Tisztségéről 1880. április 12-én lemondott, mivel négy nappal korábban, április 8-án kinevezték az Osztrák-Magyar Monarchia közös pénzügyminiszterévé. A Szabadelvű Pártból is kilépett. 1881. október 12-e és november 20-a között a közös külügyminiszter alkotmányos képviselőjét is ellátta. Állásából 1882. június 4-én távozott, érdemeiért még aznap megkapta a Szent István Rend nagykeresztjét.

1882. november 30-án koronaőr és főrendiházi tag, 1884. június 7-én pedig a Magyar Tudományos Akadémia igazgató tagja lett. 1885. szeptember 18-án a főrendiház második alelnöki tisztséget bízták rá, majd 1888. január 12-én első alelnök lett. Vay Miklós elnök halálával 1894. szeptember 16-án a főrendiház elnökévé nevezték ki.

Szlávy József volt az egyetlen magyar politikus, aki a magyar országgyűlés mindkét házának elnöki pozícióját betöltötte. Megromlott egészségi állapotára hivatkozva 1896. november 22-én lemondott.

Érdemei elismerésül királyi méltatásban részesült. A magyar politikusok között egyedülként volt a képviselőház, majd a felsőház elnöke is. Zsitvaújfalun érte a halál 1900. augusztus 8-án, 81 éves korában.

Emlékezete: Nevét viseli a Szlávy utca (1899 óta) és a Szlávy köz (1973 óta) Budapest X. kerületében.

December 8.

A Vasszékely szobor felállítása

Az eredeti emlékmű

„Íme, itt áll előttünk most a Vas Székely szobor, hivatva arra, hogy mindenkorra hirdesse e hős nemzedék dicső tetteit és egyszersmint minden bevert szöggel enyhülést hozzon azoknak, akik özvegyen vagy árván maradtak dicső halált halt vitézeink után.” (IV. Károly magyar király képviseletében József Ferenc főherceg szavai az avatáskor)

„Gyopárt a Hargitáról hozzatok...
A hős halottak halhatatlanok!”

1917. december 8-án avatták fel Székelyudvarhelyen az egykori Deák tér közepén a város egyik reprezentatív emlékművét, a mindenkori székely katona jelképét, a Vasszékely szobrot. Az avató ünnepségen több vármegye és város képviselője is megjelent, de ott volt Széll Ignác kormánybiztos, a csíki és a háromszéki főispán. IV.

Károly magyar király nevében József Ferenc főherceg vett részt. A Gotterhalte hangjai után ezekkel a szavakkal fordult a megjelent tömegekhez:

Az eredeti 'Vasszékely' közléről

„Ott áll a Vas Székely, kit sem küzdelem, pergőtűz, sem emberfölötti szenvedés meg nem ingat, vérezve, haldoklók ezrei között ott áll fölemelt fővel és vasakarátán megtörik ezer ellennek tüzes rohamra. Az éjszaki Kárpátok ősrengetegekben a vitéz muszkák minden ereje vérbe fullad, a Doberdón ágyúerdők szakadatlanul viharzó tűzáradatában olasz hadak szuronyrohamai halomra rognak a vitézlelkű védők acélos karjainak csapásai alatt, midőn Erdély, ádáz román hordák martaléka, haza kéri fiait, hogy megmentse a rablók garázda seregétől. Ott áll a Vas Székely az Ojtozban, ott a Casinuluion rendületlenül a véres fergeteg közepette, és jaj annak ki szent hazájába törni vágyik. (...) És íme itt áll előttünk most a Vas Székely szobor, hivatva arra, hogy mindenkorra hirdesse e hős nemzedék dicső tetteit és egyszersmint minden bevert szöggel enyhülést hozzon azoknak, akik özvegyen vagy árván maradtak dicső halált halt vitézeink után. (...) Ő császári és apostoli felsége nevében a leleplezést elrendelem és szeretetteljes üdvözlését hős székelyeinek átadom.”

A 82-es székely bakát ábrázoló, fából faragott szobor létrejöttében jelentős szerepet játszott Embery Árpád zászlós, udvarhelyi főgimnáziumi tanár. A szobor készítői mindannyian 82-esek voltak: Erdélyi István, a 82-esek egyik őrmestere tervezte, Herman Ottó szakaszvezető, Rózsa Géza tizedes és Sipos Jenő honvéd faragta. Fölé egy zsindeletűs, négy oszlopon nyugvó ún. pagodát emeltek.

A szobor talapzatára minden égtáj felé bevették Embery Árpád verssorait. Az északi oldalon állt a maihoz hasonló felirat: „Gyopárt a Hargitáról hozzatok.../ A hős halottak halhatatlanok!”. A keleti felirat: „Ojtoznál, Volhynia síkján s lent a Doberdón/ Ismer az ellenség s rettegi puskatúsom!”. A déli oldalon „Magyar testvéreim, ne féljetelek,/ Míg napkeletre laknak székelyek!”. A nyugati oldal felirata:

„Trón s haza védelmében vassá válik a székely/ S hősi csodás tettét hirdeti hon s a világ!”.

A bronz Vasszékely

A cserfából faragott szobor végső formáját a nemzeti áldozatkészség szobraihoz hasonló módon az adományozók alakították ki. A jótékonyági céllal vásárolt feliratos, a Szent Koronát ábrázoló apró fémpikkelyek felszegezésével a szobor minden négyzetmiliméterét beborították - innen az eredeti elnevezés: Vasszékely. Általában az adományokat a hadbavonult katonák özvegyeinek és árváinak támogatására, valamint a háború következtében nyomorba jutottak javára fordították. József főherceg nevében fia 2000 koronát adományozott a szeretett székely vitézeknek. Az adakozók a cs. és kir. 82. székely gyalogezred hadirokkant alapját támogatták adományaikkal.

A jótékonyági célok mellett a szobor emléket állított a városban székelő a 82-es Székely Gyalogezred hős katonáinak. A gyalogezredet 1883-ban alapították, mint közös császári és királyi katonai alakulatot. A névben a 82-es elnevezés az 1882-es évszámra utal - akkor rendelte el Ferenc József császár egy székelyföldi határőrezred létrehozását. Ez volt a legmagyarabb erdélyi ezred az első világháborúban, katonáit ugyanis Udvarhely és Csík vármegyéből sorozták be. Hadkiegészítő központja és egyik zászlóaljának állandó állomáshelye Székelyudvarhely volt. Az ezred végigharcolta a nagy háborút, egyaránt helytállt Galíciában, Erdélyben, a kárpáti fronton, majd az alpesi olasz frontvonalon. Részt vettek az 1916-os erdélyi román offenzíva összeomlása utáni ellentámadásban is, az Ojtozi-szoros körüli harcokban. E hadjárat során a legsúlyosabb ütközetekre 1917 augusztusában került sor a Măgura Casinului nevű magaslaton. A 82-es Székely Gyalogezred katonái hősiességgel megállították, majd (ha csak ideiglenesen is) visszaverték a Kárpátokon át a Székelyföldre betörő orosz, majd román csapatokat. A Vasszékely elnevezés utal a székely katona helytállására, harcos erényeire, a haza iránti hűségére is.

A szobor egyetlen megmaradt darabja

A „nemzeti áldozatkészség szobrainak” nagy része az első világháborút követően elpusztult. Nem kerülhette el sorsát a Vasszékely sem. 1918 végén a várost román csapatok szállták meg, akik nem kímélték a szobrot. Február elején az éjszakai kijárási tilalom alatt két atrocitás is érte az emlékművet. Bárdi Nándor történész így számolt be minderről: „1919. február elején egy éjszaka a szoboralak vállon tartott fegyverét lefűrészelték és a patrontáskájának egy darabját letörték. Február 8-án egy koporsót helyeztek a szoborra ismeretlen tettesek. A koporsót reggel eltávolító gimnáziumi tanulókat tettükért a román katonák felpofozták. Másnap, 9-én a szobrot ledöntötték és kétszer rálőttek - mintegy kivégezték. Később a helybelieket fenyegetéssel rávették, hogy a szobor fa részét szétfűrészeljék.” A szobor darabjait eltűzelték, de egy ismeretlennek sikerült megmenteni egy darabot a megsemmisítésre ítélt szoborból. Majd ismeretlen úton a későbbi városi múzeum alapgyűjteményébe került.

A bécsi döntést követően 1941-ben, „a kicsi magyar világban”, az anyaországhoz való visszacsatolás emlékére építették a Patkót, a lovas magyar nemzet jelképeként. Az emlékmű hátsó részén, a megmaradt talapzatra kopjafás országzászlót állítottak, ami a román uralom visszaálltakor megint elpusztult.

2000. március 15-én aztán felavatták Szabó János 260 cm magas bronzszobrát, a mai Vasszékelyt, amely a Patkó elejére került. Ma nemcsak az egykori hősökre emlékeztet, hanem az első és második világháborúban elesett katonáinkra is.

December 18.

A kisebbségek napja Magyarországon

Magyarországi népviseletek

1995-ben a magyar kormány a kisebbségbarát társadalmi légkör kialakítása és fenntartása érdekében az ENSZ Nemzeti vagy Etnikai, Vallási és Nyelvi Kisebbséghez tartozó Személyek Jogairól szóló Nyilatkozata elfogadásának napját - december 18-át - A kisebbségek napjává nyilvánította.

1995 az az év, amikortól kiosztják a Magyar Köztársaság miniszterelnöke által alapított „A Kisebbségekért Díjat”.

A díjat azon - hazai és határon túli - személyek és szervezetek között osztják ki, akik az oktatásban, közéletben, kultúrában, egyházi életben, tudományban, gazdasági területen vagy a tömegtájékoztatásban valamilyen kiemelkedő tevékenységet végeztek, s melyet az adott kisebbség érdekében tettek.

A díjazottakra a minisztériumokon túl a határon túli magyarság közösségi szervezetei és az országos kisebbségi önkormányzatok tesznek javaslatot. Az elismerésben részesülők emlékplakettet kapnak, mely mellé az egyén félmillió, a közösség pedig másfél millió forintot kap.

A kisebbségek védelme, hagyományaik, kultúrájuk és nyelvük megőrzése és tiszteletben tartása minden nemzet számára fontos feladat, hiszen minden egyes etnikum pótolhatatlan sajátosságokkal, értékekkel bír. Így érthető, hogy miért vette szárnya alá az ENSZ is őket, mikor elkészítette és elfogadtatta az etnikai-, nemzeti-, vallási- és nyelvi kisebbséghez tartozók jogairól szóló Nyilatkozatot. Ezt Magyarország is elismerte, melyet az is bizonyít, hogy a kisebbségek napját minden év december 18-án, azaz az elfogadás napján tartjuk.

December 21.

Téli napforduló; a csillagászati tél kezdete

[Aranyosi Ervin: A fény születése](#)

A csillagászati tél december 21-én kezdődik. Ez az év legrövidebb napja. A Nap - a mi földrajzi szélességünkön - délkeleten kél, délnyugaton nyugszik, és a Baktérítő magasságában tűz merőlegesen a földre. A Baktérítő a déli szélesség 23,5 fokán átmenő szélességi kör. Nevét onnan kapta, hogy a Nap a Bak jegybe érve ezen a körön hág a legmagasabbra, s onnét tér vissza az egyenlítő felé.

A déli félgömbön ez a nap a nyár közepe. Mi a gyakorlatban december 1-jétől számítjuk a telet (meteorológiai tél), a kínaiak és a régi kelták - láttuk - november elejétől. Az ő naptárukban a téli napfordulat az évszak közepe.

A három téli hónapot három, hókristály köpenyeges, fekete ruhás öregember jelképezte, kezükben a Bak, Vízöntő, illetve a Halak jelével.

A téli napforduló idején a leghosszabb az éjszaka és a legrövidebb a nappal. Ezután a nap egyre több időt tölt az égen és szép lassan lerövidülnek az éjszakák. Őseink ekkor számot vetettek belső világukkal, megküzdöttek a sötétiséggel és a nappalok újjászületésével párhuzamosan a lelkükben diadalmaskodó fényt is ünnepelték. Azt vallották, hogy amikor a legerősebb a sötétség, akkor jön el a fény születésének ideje.

A régi magyarok ekkor kerecsen sólymot röptettek, hogy az emberek lelke (mely hitük szerint közel volt a sólyoméhoz), a madár közvetítésével közelebb kerüljön az

újjászülető fényhez. A kerecsen ünnep, vagyis a téli napforduló őseink szokása szerint az újév kezdete volt, majd a kereszténység térhódításával a kerecsen ünnep karácsony (=kerecsen) ünnepünkké alakult át.

A téli napfordulót is öregedő férfi jelenítette meg, rajta prémmel szegett bőrruha, a derekán öv, azon 12 csillag, s csatként a Bak jele. Jobbjában kecske, baljában glóbusz, melyet csak egynegyed részben világít meg fény. Bokáin szárnyakat visel, egy fehérét és három feketét.

Az analógiás észjárás a télhez az észak égtájat és a napszakok közül az éjt kapcsolta. Az elemek közül többnyire a vizet, a színek közül rendszerint a feketét.

December 24.

Wass Albert: Magyar karácsony az égben

Aki még nem tudott róla, ám tudja meg, hogy amikor lent a földön megszólalnak a karácsonyesti harangok, odafönt a Mennyeknek Országában a legeslegfiatalabb angyalka megráz egy fényes aranycsengőt. Erre a jelre a mennyei palota nagy szárnyas kapui maguktól megnyílnak, s a mennyország összes népe illő sorban betódul a hatalmas kupolaterembe, ahol várja már őket Jézus Király karácsonyfája. Mikor mindenki együtt van már, akkor az Úr Jézus megadja a jelt, s a kiválasztott szentek sorjában meggyújtják a mennyezetig érő karácsonyfán az emlékezés gyertyáit.

Nagy tiszteltetés ám a gyertyagyújtók sorába kerülni s fontos hivatal. Mert ezen múlik, hogy kikről emlékezik meg a mennyország népe azon a karácsonyon. Mikor aztán a gyertyák már mind égnek, akkor az Úr Jézus intésére, sorra járulnak az ég lakói a karácsonyfához, s ki-ki ráaggatja a maga imádságát. Ezeket az imádságokat aztán az Úr Jézus megáldja, s szorgos angyalok nyomban aláindulnak velük a földre, hogy szétosszák azok között, akiknek szólnak. Ezek a soha nem hiábavaló, de mindig beteljesülő imádságok a mennyek lakóinak ajándékai a földi emberek számára. Így ünnepelnek odafönt karácsonyt azok, akik közülünk eltávoztak, tudja azt mindenki.

De ebben az esztendőben szokatlan dolog történt odafönt az égben. Már egy héttel karácsony előtt hírvivő angyalok járták sorra a mennyország lakóit s tudatták velük, hogy Jézus Úr parancsára ebben az évben magyar karácsony lesz odafönt.

Ilyesmi még nem történt amióta világ a világ, hogy egyetlen nép javára tartsák az ünnepet s méghozzá egy olyan kicsike, maroknyi nemzetet tiszteljenek meg ezzel, mint a magyar. De Jézus Úr így látta illőnek s helyesnek, s így is történt.

Mikor aztán megszólaltak odalent a földön ma este a karácsonyi harangok, egy szeplős arcú, vézna kis angyalka, aki még egészen új volt odafönt, rendelkezés szerint kezébe vette a fényes aranycsengőt, hogy megadja vele a jelt. Azonban olyan ijedt és elfogódott volt szegényke a nagy megtiszteltetéstől, hogy nyomban el is ejtette a csengőt, amiből aztán egy kis bonyodalom származott. Padlót érve a csengő ugyanis élesen felcsengett egyszer, amitől a szárnyas kapuk nyomban nyílani is kezdtek. Mivel azonban a csengő nyomban el is hallgatott, a kapuk is abbahagyták a nyílást, és a kint várakozók számára csupán egy szűk kis rést hagytak, melyen keresztül csak a soványabbja tudott beférni, a kövérebbje nem. Az újdonsült kis angyalka pedig úgy megszeppent a maga ügyetlenségétől, hogy szégyenében nyomban elszaladt, s elrejtőzött a karácsonyfa lehajló ágai alá.

Az Úr Jézus, látva a bonyodalmat, maga vette föl a csengőt s megrázta jó erősen, amitől nyomban szélesre tárultak a kapuk, s a nép betódulhatott az égi kupolaterembe. Jézus parancsára széles kört hagytak szabadon a karácsonyfa körül az égi magyarok számára, akik utolsónak vonultak be, ünnepélyes elfogódottsággal, hogy elfoglalják a megtisztelő helyet. Mikor aztán mindenki együtt volt, az Úr Jézus megadja a jelt: gyúljanak hát ki az emlékezésnek lángjai a magyar karácsonyfán!

Elsőnek az ősz István király lépett a fához s néma méltósággal gyújtotta rajta az első gyertyát. Sorra követték az Árpád-ház tagjai, Hunyadiak, Zrínyiek, Rákócziak s a többiek mind, hosszú, hosszú sorban. „Pro libertate”, suttogta a nagyságos fejedelem, s Petőfi Sándor keze reszketett, amikor kinyúlt a márciusi ifjak emlékének gyertyája felé. S rendbe kigyúlt az egész magyar történelem, s ott ragyogott pazar fényben a mennyei palota közepén, egész világ csodálatára. S mikor már minden gyertya égett a karácsonyfán, előlépett öreg Csikay Gyuri, esett vállú hajdani kolozsvári cigányprímás, állához emelte kopott hegedűjét, s felsírt a húrokon a magyar „Mennyből az angyal...” De olyan szépen, olyan szívfájdítóan, hogy még az Úr Jézusnak is megkönnyesedett tőle a szeme, s ártatlan kicsi angyalkák a háttérben csupa gyönggyel sírták tele a padlót.

Majd az Úr Jézus jelt adott megint, s rangsor szerint István király lépett oda elsőnek a fához, hogy felaggassa rá a maga ajándékát, földi magyaroknak. Aranytekercsre írott áldásos imádság volt, súlya majd földig húzta le a gyöngye ágat. Szent László vitézi erejét, Zrínyi Miklós bölcs megfontoltságát, Rákóczi Ferenc lelkes hitét s Petőfi Sándor lángoló szívét aggatta fára. Úgy megtelt rendre minden ág magyaroknak szóló magyar imádsággal, hogy mire a más nemzetségből valók sorra kerülhettek, már csak úgy roskadozott a fa a tehertől.

Sok-sok időbe került, míg a mennyeknek minden lakója odajárulhatott a karácsonyfa elé a maga ajándékával. Nemzet még ennyi imádságot nem kapott, amióta világ a világ! Mikor aztán az utolsó imádság is rajta csüngött a fán, az Úr Jézus megáldotta valamennyit, s míg a sok nép vonulni kezdett újra kifelé a szárnyas kapukon, szorgos kis angyalok nyomban hozzáfogtak, hogy batyuba kössék a sok égi kincset, s alászálljanak vele kicsi Magyarhonba.

Végül aztán már csak az égi magyarok álltak ott még mindig a magyar karácsonyfa körül, imába mélyülten. Az angyalok elhordták már az utolsó ajándékot is, s a gyertyák is kezdtek csonkig égni, amikor az Úr Jézus szeme hirtelen megakadt valami fehéren, a roppant karácsonyfa alsó ágai között. Jobban odanézett s hát bizony egy kis angyalka köntösének a csücske volt az. Az újdonsült szeplős kis angyalka, aki elejtette az aranycsengőt, kuksolt ott még mindig nagy ijedten. Az Úr Jézus félrehajtotta az ágakat, s kézen fogva elővezette onnan a szeplős kis angyalt. „Hát te minek bújtál oda?” - kérdezte tőle mosolyogva. „Resteltem magamat” - vallotta be a szeplős. - „Elfelejtettem volt azt a csengőt, lássa.” „Oh, hát te voltál az!” - nevetett az Úr. „Ne búsulj semmit, megtörténik az ilyesmi mással is. De téged még nem láttalak itt eddig. Mi a neved? Honnan jöttél s mikor?” „Katika a nevem s Budapestről jöttem - felelte a vézna, szeplős kicsi angyal - november negyedikén, Uram.

Néhány pillanatig mély-mély csönd volt a nagy kupolateremben. Az égi magyarok mind a vézna kicsi angyalkát nézték, s valamennyinek könnyes volt a szeme. Aztán Jézus szelíd hangja törte meg a csendet. „Isten hozott, Katika” - mondta jóságosan, s keze gyöngéden megsimogatta a kis szöszke fejet. „Aztán küldtél-e te is ajándékot Budapestre a tieidnek?” „Küldtem, Uram” - felelte Katika, s elpirult a szeplői alatt. „Aztán mit küldtél?” - kíváncsiskodott az Úr Jézus. „Szép ünnepi imádságot szüleidnek, kis testvérekéidnek?” A kicsi angyal képe még pirosabbra gyúlt. „Nem imádságot küldtem” - vallotta be szégyenkezve. Az Úr Jézus igen nagyon elcsodálkozott. „Nem-e? Hát mi egyebet lehet küldeni innen?” „Kenyeret” - felelte szepegeve Katika. „Szép fehér égi kenyeret. Minden nap félretettem, amit nekem adtak itt. Hiszen én kapok még máskor is” - tette hozzá bizalmasan. „S ha nem, hát az se baj. De odalent Budapesten nincsen fehér kenyér, régóta már...”

Mély, döbrent csönd volt, szentek, angyalok pisszenni se mertek. Hiszen ilyesmi még nem történt emlékezet óta, hogy valaki kegyes imádság helyett kenyeret küldött volna alá a mennyországból.

Aztán az Úr Jézus lehajolt s homlokon csókolta a kislányt. „Jól tetted, Katika”, mondta halkán s lopva kitörölt egy tolakodó könnycseppet a szeméből, „sokszor a kenyér a legszebb imádság. Én is azt adtam egyszer az én népemnek, amikor lent jártam a Földön. Kenyeret.”

Valahol a meghatottan álló magyarok sorában egy öreg nagymamából kitört az elfojtott zokogás. Katika kitepte magát az Úr Jézus karjaiból, odafutott az öregasszonyhoz és két vézna karjával átölelte. „Ne sírj, nagymama!” - kiáltotta hangos, csengő angyalka-hangon, mely egyszeribe betöltötte az egész mennyországot - „Apuék nem éheznek többet odalent! A mennyei kenyér, amit küldtem, meglásd, eltart sokáig!”

Az Úr Jézus mosolygott. S mosolyától, bizony, akár hiszik, akár nem: kisütött a nap

Magyarország fölött!

December 31.

Szilveszter és a hagyományok

Konstantin gyalog vezeti a lovát a Lateránhoz, és térden állva adja át a főpapa-nak a pápai jelvényeket, jelezve a pápaság elsőbbségét a világi hatalom fölött.

Az a nap, amelyen a nyugati világ elbúcsúzik az óévtől, I. Szent Szilveszter pápáról kapta a nevét.

I. Szent Szilveszter volt a 33. pápa a történelemben. 314 január 31-én választották meg a keresztény egyház vezetőjének és egészen haláláig - ami 335-ben éppen december 31-én következett be - töltötte be ezt a hivatalt.

Az ünnep a nyugati kultúrkörben sokáig ide-oda tolódott. Volt idő, mikor december 24-én ünnepelték, de előfordult, hogy előrecsúszott vízkereszt, illetve a Háromkirályok napjára, január 6-ára, és csak néhány évszázada, 1691-ben XII. Ince pápai döntésével rögzült január elsejére.

I. Szilveszter majdnem huszonnégy évig volt pápa, története illetve legendái a Santo Quattro Coronati templom Szilveszter kápolnájának freskóin elevenednek meg. Szilveszter pápa elődje, Miltiádész pápa alatt szabadult meg Róma Maxentius zsarnokságától, amikor Nagy Konstantin legyőzte őt. Szilvesztert hitvallóként tisztelték, mivel az utolsó üldözésben állhatatosan megvallotta Krisztust. A szabad vallásgyakorlás első időszakában olyan férfiakat választottak és szenteltek püspökké, akik az üldözés idején hitvallók voltak.

Pontifikátusának legfontosabb eseménye volt a 325-ben összehívott nikaiai zsinat, amelyen maga Szilveszter nem vett részt, de két követével képviseltette magát. Ez volt az egyház történetének első egyetemes zsinata, amelyet I. Constantinus hívott össze. A zsinat célja az volt, hogy egységesítsék a Jézus személyéről és természetéről

vallott nézeteket. A megbeszélés a 325 június 19-én elfogadott nikaiai hitvalláshoz vezetett, vagy másnéven a Nicaenumhoz. Ezt Euszebiosz püspök tárta a zsinat elé. Ebben elfogadják azt a hitelvet, miszerint az Atya és a Fiú egylényegű lények, és egyik sem áll alárendelt viszonyban a másikkal.

A freskósorozat 1248-ban készült, amelyen Szilveszter pápa megtéríti Konstantin császárt. Konstantinnak, a római anyák döbbenetére, azt jósták, hogy csak akkor gyógyul ki pestiséből (leprájából), ha gyermekvérben fürdik. A tanácstalan Kontantinnak álmában megjelent Szent Péter és Szent Pál. Azt ajánlották, keresse fel Szilvesztert, aki majd meggyógyítja és megkereszteli. A hagyomány szerint Szilveszter kigyógyította I. Constantinust a leprából, aki olyan hálás volt a pápának, hogy felvette a keresztséget. Noha a hagyomány a keresztelést is Szilveszternek tulajdonítja, ez történelmileg vitatott tény.

Ünnepnapját december 31-én tartják, de talán ez a legismertebb névnap, hiszen az újévhez is kötődik.

Szilveszteri és újévi népszokások

Hozz reánk víg esztendőt

Régi magyar hagyományok szerint a szilveszter és az új év első napjának szokásai összefonódtak. A népi kalendárium szerint szilveszter az újév első napjával összefüggő nap, ezért a két nap szokásai, hiedelmei gyakran azonosak, illetve mindkét napra érvényesek. Közös céljuk, hogy a következő évre egészséget, bőséget, szerencsét és boldogságot varázsoljanak.

Az évkezdő újévi szokások más népekhez hasonlóan nálunk is abból a hitből nőttek ki, hogy ami az év első napján történik, az később, az év során újra megismétlődik. Ezért az emberek az egész évi jó szerencsét biztosítandó igyekeznek csupa kellemes dolgot cselekedni: vidáman, rakott asztal mellett, baráti társaságban lépnek az újévbe, minden jót kívánnak egymásnak.

Álljon itt most néhány népszokás és babona, akár okulásul, akár azért, hogy kipróbáljuk.

Szokások:

Az újévi szokások az idők folyamán nem változtak; még mindig úgy tartják az év első napja döntő szerepet játszik abban, milyen szerencsénk lesz az újévben. Mit tegyünk, illetve mit ne tegyünk az új év első napján:

Közismert szokás, hogy az óévtől hatalmas lárma, zaj, kolompolás közepette búcsúznak el. E zajkeltés ősi oka sokféle lehetett: az ártó és a rontó erők távol tartása, a gonosz hatalmak, az óév kiűzése, vagy csak az általános ünnepi féktelenség. Néha epikus eredetmondákat is fűznek e szokáshoz. Hajdúszoboszlói történet szerint az évváró lármázás a török háborúk idejére megy vissza. A szoboszlói asszonyok szilveszterkor összeverték a tepsiket, meghúzták a harangot, s az így keletkezett zajjal megrémítették, elűzték a törököket. Azóta is minden év utolsó estéjén hasonló zajkeltéssel búcsúznak az évtől.

Magyar tájegységeken ennek a célnak felel meg az éjféλι harangozás.

Január elsején nem mindegy, hogy kit engedünk először a lakásba: a férfiak szerencsét hoznak, a nők épp ellenkezőleg. Azt is jól meg kell gondolni, hogy mit teszünk először újév napján, mert jó eséllyel gyakran tesszük majd ugyanezt egész évben. Sokan ezért elsején le sem fekszenek napközben, nehogy a betegség, ágyhoz kötöttség nyűgjét vonják magukra.

Mágikus erejűnek tartják a jókívánságokat, köszöntő énekeket, melyekkel házról házra mennek az üdvözlők. Ilyen jókívánságokat minden télközépi ünnepen, karácsony előestéjétől egészen vízkeresztig mondhatnak. Hagyományát mutatja, hogy néhány mai újévi népének már a XVI. századi énekeskönyvekben is szerepel.

Újév napján semmit ne vigyünk ki a házból, mert a hagyomány szerint „elszáll a tehen haszna”, ám ha nincs tehenünk, akkor is "elszáll a hasznunk", kidobjuk vele együtt jövő évi szerencsénket is. Továbbá tilos mosni, de főleg teregetni (a kiterítésre, vagyis a halálózásra utal), és nem jó bármit is kölcsönadni ilyenkor, mert nehezen jön majd vissza a házba, ráadásul egész éven át minden kifelé megy majd onnan. Tehát ezen a napon nem szabad sem kölcsönadni, sem kölcsönvenni semmit.

Ismert szokás volt vidéken a nyájfordítás is, a cél az volt, hogy az állatok felébredjenek és a másik oldalukra feküdjenek, így gondolták szaporaságukat biztosítani.

Kora reggel mosakodjunk friss vízben, hogy egészségesek maradjunk. Aki reggel a kútról elsőnek mert vizet, „elvitte az aranyvizet”, és egész évben szerencsés volt.

Szerencsét hoz, ha megtöltjük az összes félig teli/üres konyhai tartókat. (kávétartó, cukortartó, sótartó, borstartó, lisztes edény, zsíros bödön, stb...) Ha ezek teli vannak, egész évben bőséget élünk, de ha üresek, vagy alig van bennük, akkor szűkséget szenvedünk ezekben a dolgokban.

Jóslások:

Ólomöntés Jantyk Mátyás rajzán

Természetesen ilyen jeles napon nem maradhatnak el a jóslatok sem, hiszen a kíváncsiság ördöge egy tiszta lappal induló újév hajnalán biztos ott moccan mindenki.

Szokás volt újév táján jósolni is, mivel az újesztendő megérkezése a jövő iránti érdeklődést is felkeltette

Már a XVIII. században megjegyzi a tudós Bod Péter, hogy újévkor fokhagyma kalendáriumokat készítenek, melyekből az év tizenkét hónapjának időjárására jósolnak. Például tizenkét gerezd fokhagymába só tesznek. Minden gerezd egy hónapnak felel meg. Amelyik gerezdben reggelre nedves lesz a só, az a hónap is nedves lesz, sok eső vagy hó esik majd.

A népi időjósok szerint az északi szél hideg, a déli enyhe telet hoz. Ha szilveszter éjszakáján esik az eső, reggel pedig fénylik a nap, akkor nem lesz jó termés, de ha egyforma éjszaka és reggel az időjárás, akkor bő termés várható.

A jósló szokások közé tartozik a szilveszteri ólomöntés, a lányok pedig mindenféle mágikus praktikával azt igyekeznek megtudni, ki lesz a férjük. A frissen öntött ólom formájából jóstoltak a lányok jövőbelijére.

Régi korok szokásai közé tartozott az ólomöntés vagy a gyertyaöntés. Az egyiknél ólmot olvasztanak, a másiknál gyertyafaggyút, vagyis viaszt. Mindkét eljárás azonos. A felmelegített anyagot hideg vízbe öntik, és megnézik milyen alakot vett fel. Az alakok, formák jellegzetességei utalnak a jövőre, a formák egymásutánisága az időben előre haladó eseményeket vetítik előre.

Régen fokhagyma kalendáriumot is készítettek az időjárás megismeréséhez. 12 fokhagymába só tettek, mindegyik hagyma egy-egy hónap megfelelője volt. Ha a hagyma reggelre átnedvesedett, arra a hónapra sok csapadékot vártak.

A népi időjósok szerint az északi szél hideg, a déli enyhe telet hoz. Ha szilveszter éjszakáján esik az eső, reggel pedig fénylik a nap, akkor nem lesz jó termés, de ha egyforma éjszaka és reggel az időjárás, akkor bő termés várható.

Étkezési szokások:

Az évkezdő hiedelmek között igen makacsul tartják magukat a táplálkozás fűződő, szerencsét hozó (vagy éppen vivő) babonák. Hazánkban pl. disznót kell enni, mert az a házba túrja a szerencsét, tilos viszont tyúkot enni, mert az a szerencsét kikaparja.

Szerencsehozó étkek:

Disznóhúst azért érdemes ennünk, mert a disznó előretúrja a szerencsét. Gyakran került ilyenkor az asztalra az újévi malac, ami "kitúrja a szerencsét", sőt kunkori farkát meg is lehet markolni, így aztán garantálhatjuk szerencsénket a következő évre. A ropogósra sült malac boldog, minden szempontból ígéretes esztendő jelent. Ezért még a megrögzött hitetlenek is boldogan ragadnak kést és villát a malacpecsenye láttán. A megszokott, sertéshúsból készült ételek, mint például a rántott hús, szóba sem jöhetnek, szerencsét csak a fül, a fark, a köröm és a csülök hozhat. Az egyébként értéktelennek tartott, olcsó húsféléknek a szakácsok ilyenkor nagy figyelmet szentelnek.

A szerencsehozó szimbolika másik jellegzetes étele a lencse. A már több mint ötezer éve fogyasztott hüvelyest január elsején, első étkezésként kell enni. Aki így tesz, annak az év során soha nem ürül ki a pénztárcája. Egyéb szemes termények is hasonlóan hoznak szerencsét: a köles vagy a rizs. Ehhez társult még az is, hogy az éjfél elkongatása után néhány szem lencsét tettek zsebre.

Aki halra áhítozott, annak a farkánál kellett elkezdenie a fogyasztást, hogy nehogy elússzon a szerencséje, ugyanakkor egyes vidékeken nagyon szívesen látták ilyenkor a kopolyt az asztalon, mert pikkelye sok pénzt jelentett (ahány pikkely, annyi pénz).

A lencse és a malachús mellett érdemes sokféle rétesel "nyújtani" a gazdagságot. Nyújtsuk hosszúra a rétest! A boldogságot és az életet többféle rétesel is hosszúra lehet nyújtani. Minél gazdagabb, bővebben adagolt a töltelék a rétesben, annál bővebben méri a boldogságot az ég az újesztendőben.

Bibliai történet az éhes Ézsaiásé, aki egy tál lencséért adta el elsőszülöttségi jogát!

Régi szokás az egész kenyér megszegése is, hogy mindig legyen a családnak kenyerere.

Azt is tartják, hogy nem szenvedünk hiányt az új évben, ha nem faljuk fel az összes, Szilveszterre készített ételt.

Sok családban szokás szilveszter napján szerencsepogácsát sütni. A szerencsepogácsa úgy készül, hogy a sima pogácsák egyikének közepébe érmét teszünk, és aki megtalálja, azt éri abban az évben a legnagyobb szerencse. Fontos azonban, hogy a pogácsa még az óévben elfogyjon! különben az egész a visszájára fordul!

Tilalmak

Tilos volt kölcsönkérni és kölcsönadni bármit, beleértve a pénzt vagy a használati tárgyakat is. Aki korábban kölcsön kapott valamit, újév napjára visszaadta a tulajdonosnak.

Ezen a napon nem szabad orvost hívni, orvoshoz menni, mert akkor betegséggel töltjük majd a következő évet.

Újév napján tilos a mosás és a teregetés, mert az valakinek a halálát hozza, továbbá tilos levinni a szemetet, mert kiöntjük vele a szerencsét a házból. Ezen a napon tilos kölcsönkérni vagy kölcsönadni bármit is, beleértve a pénzt és a használati tárgyakat is. Ha újév napján az első látogató asszony vagy lány, az szerencsétlenséget jelent, viszont ha férfi csenget be elsőként, az éppen az ellenkezőjét jelenti, mégpedig szerencsét.

Rendkívül fontos: újév napján ne veszekedjünk! Tartózkodjunk a viszálykodástól, perpatvartól, mert különben az egész évet veszekedéssel fogjuk tölteni.

Ne együnk pulykát, mert mérget hozunk a házhoz!

Ezen a napon tilos baromfit enni, mert a lábasjóság, csirke vagy tyúk hátrafelé rúg, elkaparja szerencsénket.

Jó tanács, hogy a szerelmeseknél, házasulandóknál tele legyen a mézes bödön, ill. legyen méz a háznál, ugyanis ha a szerelmesek megkenik ajkukat mézzel, és éjfélkor úgy váltanak csókot, akkor édes és hosszú lesz a szerelmük, házasságuk.

A Dunántúl egyes részein úgynevezett tollaspogácsát sütöttek: a pogácsák közül előre kijelölték, melyik családtaghoz tartoznak, és egy-egy tollat szúrtak beléjük. A tollak sütés alatti sorsából következtek az emberek sorsára. Akinek a tolla megégett, az már nem érte meg a következő tollaspogácsa-sütést.

Az új év első napján igyekeztek tartózkodni a veszekedéstől, házi viszálykodástól.

Szerelemjóslás

Eladósorban lévő lányok közkedvelt foglalatossága volt ilyenkor a gombócfőzés. 13 gombócból tizenkettőbe egy-egy férfinevet tartalmazó kis papírcetlit tettek a lehetséges jövődöbelik nevével. Pontban éjfélkor bedobták a forró vízbe, és amelyik gombóc először feljött a víz tetejére, az rejtette a leendő férj nevét. Ha a gombóc üres volt, abban az évben a lány nem számíthatott komoly kérére.

A malacok a lányok férjhezmenetelükről adtak hírt: a lányok kiszaladtak a disznóólhoz, megrúgták az ól falát, s ha a disznók rőfögtek, biztos volt, hogy az új évben férjhez mennek.

A vénlánycsúfolás is része volt a csínyeknek. A legények szalmabábut állítottak azoknál a házaknál, ahol idősebb lány lakott, vagy felmásztak a háztetőre, és ott helyezték el a szalmát. Amennyiben a gazda szemfüles volt és észrevette a legényeket, elvitte a létrát, és csak másnap reggel hozta vissza, a legények pedig büntetésül egész éjjel a tetőn virrasztottak.

Sok háznál mandulaszemet vagy más apróságot főztek a lencsefőzelékbe, és az a leányzó, aki ezt megtalálta, a babona szerint férjhez ment a következő esztendőben.

A bukovinai székelyek szilveszterkor hagymából jósoltak a következő évi időjárásra. A gazda félbevágott egy fej vöröshagymát, 12 réteget lehántott róla, ezek jelképezték egyenként a hónapokat. Mindegyikbe szórt egy kevés sót, és amelyikben reggelre elolvadt, az a hónap csapadékosnak ígérkezett, ha azonban a só megmaradt a hagymalevélben, akkor szárazságra lehetett számítani.

Szerencsehozók

A kéményseprők mint a tűz őrzői gazdagságot hoznak, ha láttukra megfogjuk a kabátgombunkat. A patkó és a lóhere kultusza régi időkre nyúlik vissza. A patkó a holdsarlót szimbolizálja, és a népszokás szerint termékenységet biztosít. Régen az emberek úgy gondolták, ha patkót tesznek az állatok vályújába, megóvják őket a betegségektől. Más népek a hajókra és az ajtófélfájukra szögezték a szerencsehozó tárgyat. A cél minden esetben ugyanaz volt: védekezés a rossz szellemek és a balszerencse ellen.

A patkó szerencsehozó mivolta abban rejlik, hogy régebben a lovat sokáig szent állatnak tartották. A hiedelmek szerint azonban csak az az igazán hatásos patkó, amelyet nem vásárolnak, hanem az út mentén találnak.

A négylevelű lóhere védelmező funkciója abból adódik, hogy formája keresztformára emlékeztet, amely már a kereszténység megjelenése előtt is védelmet, a bajok elhárítását szimbolizálta. Valószínűleg a négylevelű lóhere ritkasága is hozzájárult ahhoz, hogy különleges növénynek tekintsék, ám a babonák szerint ereje akkor teljeseedik ki igazán, ha véletlenül bukkanunk rá.

Pezsgős koccintás

A pezsgő nagyon sokáig csak a leggazdagabbak itala volt. Don Perignon francia szerzetes az 1600-as évek végén állított elő először - véletlenül - borból pezsgőt. A habzó ital létrejöttéhez szükséges erjesztést ezután egészen a XIX. század közepéig egyedileg, üvegenként végezték, ami azt jelentette, hogy egy üveg pezsgő elkészítése 2-3 évet is igénybe vett. Az 1850-es évek óta ismert a tankpezsgő-készítés, vagyis az az eljárás, amellyel hatalmas tartályokban egyszerre 7-8000 palacknyi pezsgő is előállítható egyszerre. Érthető módon az új gyártási technika a pezsgő árának jelentős

csökkenéséhez vezetett, és ezáltal a kiváltságosok itala az egyszerű földi halandók számára is elérhetővé vált. A luxus érzete azonban mind a mai napig hozzákapcsolódik a pezsgőiváshoz. A szilveszteri szokás lényege tehát az, hogy ha drága, úri italt iszunk az újév első perceiben, a folytatás is gazdag, úri, fényűző lesz.

Szilveszter éjféli Himnusz

Egyedül ránk magyarokra jellemző szerte a nagyvilágban, hogy szilveszter éjféلكor elénekeljük nemzeti imánkat, a Himnuszt. Erdélyben e felemelő percekét kétszer is átélik. Először az ottani hivatalos idő szerint, majd ezt követően a magyar idő szerint is elhangzik a magyar és a székely Himnusz is.

KÖLCSEY FERENC

HIMNUSZ

A MAGYAR NÉP ZIVATAROS SZÁZADAIBÓL

Isten, áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel;
Bal sors akit régen tép,
Hozz rá víg esztendőt,
Mebűnhődte már e nép
A múltat s jövőndőt!

Őseinket felhozád
Kárpát szent bércére,
Általad nyert szép hazát
Bendegúznak vére.
S merre zúgnak habjai
Tiszának, Dunának,
Árpád hős magzatjai
Felvirágoznak.

Értünk Kunság mezein
Ért kalászt lengettél,
Tokaj szőlővesszein
Nektárt csepegtettél.
Zászlónk gyakran plántálád
Vad török sáncára,
S nyögte Mátyás bús hadát
Bécsnek büszke vára.

Hajh, de bűneink miatt
Gyúlt harag kebledben,
S elsújtád villámidat
Dörgő fellegedben,
Most rabló mongol nyilát
Zúgattad felettünk,
Majd töröktől rabigát
Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
Ozman vad népének
Vert hadunk csonthalmain
Győzedelmi ének!
Hányszor támadt tenfiad
Szép hazám, kebledre,
S lettél magzatod miatt
Magzatod hamvvedre!

Bújt az üldözött, s felé
Kard nyúlt barlangjában,
Szerte nézett s nem lelé
Honját e hazában,
Bércre hág és völgybe száll,
Bú s kétség mellette,
Vérözön lábainál,
S lángtenger fölette.

Vár állott, most kőhalom,
Kedv s öröm röpkedtek,
Halálhörgés, siralom
Zajlik már helyettek.
S ah, szabadság nem virul
A holtnak véréből,
Kínzó rabság könnye hull
Árvák hő szeméből!

Szánd meg Isten a magyart
Kit vészek hányának,
Nyújts feléje védő kart
Tengerén kínjának.
Bal sors akit régen tép,
Hozz rá víg esztendőt,
Mebűnhődte már e nép
A múltat s jövőndőt!

A következő egyházi részt v. Vankó József hadnagy válogatta.

ADVENT

Advent szó a latin „adventus Domini” kifejezésre utal, ami annyit jelent: az Úr érkezése, az Úr eljövetele. Szent várakozás ez, ami megelőzi a Messiás, a Megváltó érkezését. Várakozunk négy héten át azért, hogy karácsony titka megérlelődjön bennünk, hogy méltó módon tudjuk befogadni a kisgyermekként közénk érkező Istent, az Élet Urát.

A keresztény és minden emberi közösség közös tapasztalata, hogy a nagy eseményekre készülni kell. Így az ókorban az uralkodó érkezését már hetekkel az esemény előtt hírmondó adta tudtul, hogy a helyiek rendbe telessék az utakat, a házakat. Ilyen esemény az advent is: amikor a Királyok Királyának érkezését várjuk, akkor nemcsak környezetünket, házainkat, hanem szívünket és emberi kapcsolatainkat is rendbe szeretnénk tenni.

Az újkor adventi szimbólumának számít az adventi koszorú. A fenyőágakból font koszorúra elhelyezett négy gyertya az adventi időszak négy vasárnapjára utal. A gyertyák színe lila (a bűnbánat színe), egyet kivéve (ami rózsaszín): ezek együttesen szimbolikusan azt jelzik, hogy a bűnbánati időszak harmadik vasárnapján van okunk az örvendezésre is, mert az Úrjövét már közel van.

A pirkadat előtt, hagyományosan hat órakor bemutatott szentmisék, az úgynevezett rorate misék, az adventi időszak liturgikus sajátosságának számítanak, elnevezésük pedig a latin miseének kezdő sorának, a „Rorate coeli de super et nubes pluant iustum!” mondatnak a rövidítése. Mivel bűnbánati időszokról van szó, ilyenkor a templomi oltárokat nem díszítik virággal, a miséző pap pedig lila színű miseruhát ölt.

Advent, ahogy a neve is mutatja, a felkészülés időszaka: nap mint nap fel kell tennünk magunknak a kérdést, hogy kinek az eljövetelére várunk. Egyáltalán törődünk-e még azzal, hogy érkezik hozzánk Valaki, aki meg akarja újítani életünket?

„Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit. A völgyeket töltsétek fel, a hegyeket, halmokat hordjátok el. Ami görbe, legyen egyenessé, a göröngyös változzék sima úttá, és minden ember meglátja az Isten dicsőségét” (Lk 3,4-6). Várjuk Jézust az ideai adventi időszakban is felkészült lélekkel, mert a lelkünk tesz minket emberré. Enélkül csak test vagyunk, amely elporlad. Várakozásunkban imádkozzunk teljes reménységgel és bizonyossággal az ő szeretetében, és higgyünk eljövetelében.

december 4.

SZENT BORBÁLA NAPJA - BÁNYÁSZNAP MAGYARORSZÁGON

Jankovics Marcell: Jelkép-kalendárium (részlet)

Szent Borbálát (dec. 4.) pogány apja, Dioscurus is azért záratta toronyba, hogy kérők ne férközhessenek hozzá. A toronynak volt ugyan két ablaka, de Borbála apja távollétében rávette az építőket, hogy vágjanak a falba egy harmadikat is, apjának adott későbbi magyarázata szerint azért, mert a Szentháromság világosította meg a lelkét (attribútuma a három ablakos torony vagy annak makettje). Ezen át becsempészett magához egy papot, aki megkeresztelte. Amikor ezt apja

megtudta, a pappal együtt megszökött. Egy sziklahasadékban rejtőztek el, Dioscurus azonban rájuk talált, mert egy pásztor elárulta őket. (Ezért később úgy bűnhődött, hogy juhái sáskákká váltak.) Az apa megkorbácsolta a leányát, majd átadta a római hatóságoknak. Azok megkínózták, orcáját tüzes fáklyával verték, de nem tudták hitét megtörni. Végül is az elvetemült apa fejezte le saját kezűleg (†306). Az ő büntetése sem maradt el, szörnyette színhelyén villám sújtotta halálra.

Bálint Sándor Ünnepi kalendárium (részlet)

A nagylánnyá serdült Borbálának megesett a szíve a szegény bányászok küzdelmes életén. Egy vasárnap, amikor lement a táróba, vagyis tárnába, nagy recsegést hallott. Ezt intő jelnek vette és kérte édesapját, hogy a bányászok más vasárnap ne dolgozzanak. Ez azonban kérlelhetetlen maradt. Reggel Borbála könyörgött a bányászoknak, hogy be ne menjenek a táróba. Hallgattak rá. Nemsokára a táró csakugyan beszakadt, de emberélet nem pusztult el. Borbálát az apja férjhez akarta adni egy gazdag legényhez, de hiába. Erre a lányát egy hatalmas kővel agyon akarta csapni. Ez félelmében a bányászokhoz menekült. Az apa itt is üldözte, azonban eltévedt, majd valami mélységbe zuhant. A lány megmenekült, és azzal hálálta meg szeretett bányászainak segítségét, hogy egész életén át megmaradt jötevőjüknek. Mindig megsejtette és megmondta, hogy hol éri őket veszedelem.

december 06.

Szt. Miklós püspök

Valószínűleg Kr. u. 245-ben született a kis-ázsiai Anatóliában, Patara városában; gazdag szülők gyermekeként. Korán árvaságra jutott. Kolostorba költözött, ahol nagybátyjának, Patara érsekének felügyelete alatt nevelkedett. Megszeretve a kolostori életet, a papi hivatást választotta. Anatólia fővárosában, Myrában telepedett le. Nem volt még harmincéves, amikor a város püspökévé választották. A Jacopo da Voragine által összeállított 13. századi legendagyűjtemény, a Legenda Aurea szerint: amikor a myrai püspök meghalt, a környék püspökei összegyűltek, hogy megválasszák az utódot. Éjszaka egyikük egy szózatot hallott: „Holnap délben állj a templom kapujába! Az első embernek, aki akkor belép, Miklós lesz a neve, őt szenteljétek püspökké.” És valóban, Miklós, aki Isten hűséges szolgája volt, miként előre megmondatott, eljött a templomba, és az égi szózat szerint – ámbár eleinte tiltakozott – megválasztották, és fölszentelték püspökké. Több mint ötven évig töltötte be a főpásztori tisztséget. 325-ben részt vett az I. niceai zsinaton. Minden vagyonát a gyerekek és a szegények, a bajba jutottak megsegítésére fordította. Egyszerű emberként élt a nép között, miközben tanított és szeretetet hirdetett. A betegeknek orvos volt, a szenvedőknek vigasz, az árváknak atya, a veszélyben lévőknek védelmező – mindenkinek minden szükségben gyors menedék. Életéről számos legenda ismert, ezek alapján formálódott az évszázadok során Mikulás alakja. A hagyomány szerint a Krisztus utáni 342-ben december 6-án halt meg, Myrában.

december 08.

Szűz Mária, a Szeplőtelen Fogantatás

A keleti egyházban Anna foganása az ünnep neve, amelyet az első írásos emlékek szerint a 8. században még december 9-én ültek. A nyugati egyházban a 9. században tűnt fel az ünnep Nápolyban és Szicíliában, de a 10. század elején már Angliában is megtartották (valószínűleg a görög származású Szent Tódor canterburyi érsek szorgalmazására). Magyarországon III. Béla király honosította meg a 12. század második felében. A 13-14. század során – főleg ferences hatásra – egész Európában elterjedt a Szeplőtelen Fogantatás ünnepe. Rómában XXII. János (1316-34) idején kezdték ünnepelni. IV. Sixtus 1476-ban fölvette a római kalendáriumba, XII. Ince 1693-ban nyolcnapossá bővítette az ünnepet, amely XI. Kelemen rendelete szerint vált parancsolt ünnepé a 18. században. A Szeplőtelen Fogantatásról szóló dogmát Boldog IX. Piusz hirdette ki 1854.

december 8-án, majd 1857. szeptember 8-án megáldotta és felszentelte a Szeplőtelen Fogantatás szobrát a római Piazza di Spagnán.

december 13.

Szent Lúcia

Szent Lúciára emlékezünk december 13-án. Emléknapjához – a néphagyományban: Luca-nap – számos hiedelem és szokás kapcsolódik. Az 5–6. századi legendás szenvedéstörténet szerint Lúcia Siracusa városának előkelő családjából származott. Elkísérte beteg édesanyját Szent Ágota sírjához, hogy gyógyulását kérjék. Ágota megígérte Lúciának, hogy szüzessége és szeretete jutalmaként az Úr általa éppen oly nagy dicsőséget szerez majd Siracusának, mint amelyet Cataniának adott az ő vértanúsága által. Lúciát állítólagos vőlegénye, egy pogány ifjú hurcolta a bíróság elé bosszúból, mert elesett a házasságtól és a hozománytól. A legkülönbébb kínzások követték egymást, de Lúcia imádságának hatására egyik sem tudott fájdalmat okozni. Végül a bíró parancsára karddal döfték át a torkát, de nem halt meg azonnal, sőt, ebben az állapotában még tanította is a népet, s csak akkor halt meg, amikor egy odasiető pap kezéből fölvette az utolsó kenetet. Egyes legendaváltozatok szerint önmaga tépte ki szemét, melyet a kérő oly szépnek talált. A hagyomány a Diocletianus-féle üldözés áldozatai között tartja számon Lúciát. Tiszteletének első bizonyítéka egy 5. századi sírfelirat a siracusai Szent János-katakombában, neve belekerült a római kánonba is. Rómában a 6. század óta ünneplik, a középkorban Lúcia a legkedveltebb szentek közé tartozott. Neve a lux (fény) szóból ered. Legendájából írók, költők és festők merítettek. Oltalmáért folyamodtak a vakok és a szembetegségekben szenvedők (Dante, aki sokszor fájlalta a szemét, Lúciát különösen tisztelte), a földművesek és a különféle kézművesek.

december 25.

Urunk, Jézus Krisztus születésének ünnepe

TE VAGY A KARÁCSONY

TE VAGY A KARÁCSONY,

amikor úgy döntesz, hogy mindennap újjászületsz

és beengeded Istent a szívedbe.

TE VAGY A KARÁCSONYFA,

amikor szívósan ellenállsz az élet szeleinek és viharainak.

TE VAGY A KARÁCSONYFADÍSZ,

amikor színes erényeid díszítik életedet.

TE VAGY A KARÁCSONYI HARANGSZÓ,

amikor megszólítasz, összegyűjtesz, egybehívsz másokat.

TE VAGY A KARÁCSONY FÉNYE,
amikor jóságoddal, türelmeddel,
örömmel és nagylelkűségeddel utat mutatsz másoknak.

TE VAGY A KARÁCSONYI BETLEHEM,
amikor szegénnyé válsz, hogy másokat gazdagíts,
és szívedbe fogadod a Gyermeke Jézust.

TE VAGY A KARÁCSONYI ANGYAL,
amikor a béke, az igazságosság és a szeretet üzenetét
énekled a világnak.

TE VAGY A KARÁCSONYI PÁSZTOR,
amikor Az tölti be szívedet, aki mindent betölt.

TE VAGY A KARÁCSONYI CSILLAG,
amikor valakit az Úrhoz vezetsz.

TE VAGY A HÁROM NAPKELETI BÖLCS,
amikor a legjobbat adod magadból, s nem számít, kinek.

TE VAGY A KARÁCSONYI GYERTYA,
amikor úgy döntesz, hogy világítani fogsz.

TE VAGY A KARÁCSONYI MUZSIKA,
amikor harmóniát teremtesz magadban.

TE VAGY A KARÁCSONYI AJÁNDÉK,
amikor valóban barátja és testvére vagy mindenkinek.

TE VAGY A KARÁCSONYI ÜDVÖZLŐLAP,

amikor jóságodat kezeid közvetítik.

TE VAGY A KARÁCSONYI JÓKÍVÁNSÁG,

amikor megbocsátasz és kibékülsz,

még ha szenvedsz is szívedben.

TE VAGY A KARÁCSONYÉJJELI MISE,

amikor dicsőíted Istent, felajánlod életedet

és közösséget vállalsz másokkal.

TE VAGY A KARÁCSONYI VACSORA,

amikor megvendégeled a szegényeket és lelket öntesz beléjük.

TE VAGY A KARÁCSONYI ÜNNEP,

amikor leveted gyászruhádat és ünneplőbe öltözöl.

IGEN, TE VAGY A KARÁCSONY CSENDES ÉJE,

amikor alázatosan és tudatosan, zaj és feltűnés nélkül fogadod,

az éjszaka csendjében, a világ Megváltóját,

bizakodó és szelíd mosollyal szemlélve az örök Születést,

mely elindítja benned boldog országának működését.

Szerző: Dennis Doren Lahr LC, 2012

december 26.

Szt. István diakónus, első vértanú

István diakónus vértanúságát Szent Lukács örökítette meg az Apostolok cselekedeteiben (6,1–8,2). István a hét diakónus egyike volt, akiket az apostolok azért választottak, hogy az imádságnak és az ige szolgálatának éljenek. A hét diakónus közül Lukács kiemeli Istvánt, aki „hittel és Szentlélekkel eltelt férfi” volt. „Kegyelemmel és erővel eltelve csodákat és jeleket művelt a nép körében. Erre a libertinusok, cireneiek, alexandriaiak, kilikiaiak és asiaiak zsinagógájából némelyek ellene támadtak, és vitatkozni kezdtek Istvánnal, de bölcsességével és a Lélekkel szemben, amellyel beszélt, nem tudtak helytállni.” István minden égi ajándékot a szolgálatra kapott, a szó eredeti értelmében, teljes egészében szolga, „diakónus” volt. A főtanács elé állították, mint Jézust, és ugyanazokkal a vádakkal léptek föl ellene. Beteljesedett rajta Krisztus ígérete: „Mikor pedig a zsinagógába, előljárók és hatóságok elé hurcolnak benneteket, ne aggódjatok azon, hogy hogyan és mivel védekezzetek, vagy mit mondjatok, mert a Szentlélek megtanít benneteket abban az órában,

hogy mit kell mondanotok” (Lk 12,11-12). István tudta, mit kell mondania, és a maga prófétai látásával látta, hogy a történelem vonalai egy pontban találkoztak: Isten elküldte egyszülött Fiát, az Igazat, de a „keménynyakúak, körülmetéletlen szívűek és fülűek” keresztre feszítették. És ekkor a történelem vonalai ismét tágulni kezdtek a jövő felé: Isten már nincs a Templomhoz és „az ő népéhez” kötve, az örömhír terjedni kezd a pogányok felé. A vádlott védőbeszéde súlyos vádként hullott a vádlókra, amit azok meg is értettek, és István kimondta az ítéletet: „Látom a megnyílt eget és az Emberfiát, amint ott áll az Isten jobbján!” Az első vértanút megkövezték, és halálával megpecsételte bátor tanúságtételét. Halála előtt így kiáltott: „Úr Jézus, vedd magadhoz a lelkemet!”

december 26.

A Szent Család: Jézus, Mária és József

„Ez a Család – amely a földkerekségen egyetlen – miután megtapasztalta az üldözöttséget és a száműzetést, szegény, névtelen és hallgatag életét Palesztina egy kicsiny városában élte: Istent azonban utólérhetetlen módon tisztelte. Lehetetlen tehát, hogy az összes keresztény családokat, sőt a földkerekség összes családjait ne segítse abban, hogy mindennapos kötelességeiket teljesítsék, elviseljék az élet nehézségeit, nagylelkűen segítsenek mások nyomorúságán, s hogy Isten rájuk vonatkozó tervét örömmel valósítsák meg. Szent József, az »igaz férfi«, a fáradhatatlan munkás és a rábízott kincsek feddhetetlen őre segítse, oltalmazza és világosítsa meg mindig a családokat. Szűz Mária, az Egyház Anyja legyen a »családi egyház« Anyja is, és az ő anyai oltalma alatt minden keresztény család legyen valóban »kicsi Egyház«, amelyben fölragyog és megelevenedik Krisztus Egyházának misztériuma. Ő, az Úr szolgálóleánya, legyen az Isten akaratát alázatosan és készségesen teljesítő lélek példaképe. Ő, a kereszt alatt álló fájdalmas Anya legyen velünk, hogy csillapítsa a fájdalmakat és törölje le mindazok könnyeit, akiket családjuk nehézségei gyötörnek. Az Úr Krisztus, a mindenség Királya és a családok Királya, mint Kánában, legyen jelen minden keresztény otthonban és adjon örömet, nyugalmat és erőt. Tőle kérjük Királyságának ünnepén, hogy minden család ismerje föl: mit kell tennie azért, hogy eljöjjön az emberek közé az ő Országá, »az igazság és élet, a kegyelem és szentség, az igazságosság és szeretet Országá«, amely felé az egész emberiség tart. Végezetül az Úr Krisztusnak, Máriának és Józsefnek ajánlunk minden egyes családot.”

(II. János Pál pápa)

december 27.

Szt. János apostol és evangélista

Bogdán István: Régi magyar mulatságok (részlet)

Az áldomás

A Szent János pohara vagy János pohár elnevezés az egyháznak az ősi hagyományokat – itt a boráldozatot – megváltoztatni, és a rossz szokásokat – a részegeskedést – zabolázni törekvő tevékenységében gyökerezik. Az elnevezés a János napi, december 27-én tartott borszentelésből, és abból a legendából fakadt, amely szerint János apostol Aristodemosz akarván megtéríteni, megitta a mérgezett bort, de az nem ártott meg neki. Innen ered egyébként János poharának még a búcsúital jellege és gyakorlata is. Az elnevezés, a szokással együtt, német nyelvterületről származott hozzánk, és az erdélyi szászok a náluk viszont újként honosodó áldomásitalra is ráragasztották. Ez az elnevezés aztán más vidéken is elterjedt.

János apostol, a szeretett tanítvány ünnepe. Csak Szent Pál fogható hozzá fogékonyság és a teológiai gondolkodás mélysége tekintetében. Jánosé a nagy szó: Isten a szeretet. János apostol és

evangélista, a Jelenések könyvének profétája, az európai és hazai szakrális néphagyomány egyik legtiszteltebb és egyik legihletőbb hatású alakja. Szellemének merészségét a sas-szimbólum jelképezi: a sas szárnyalása, magas röpte és napra figyelő tekintete jól kifejezi János személyiségét és jellemvonásait.

december 28.

Aprószentek

Az Aprószentek ünnepén azokra a gyermekekre emlékeznek az Egyház, akiket a szeszélyes és kegyetlen Heródes király parancsára mészároltak le Betlehemben. Körülbelül 20-30 gyermek eshetett áldozatául a király hatalomféltésének, aki a Megváltó születéséről szóló örömhírben csak saját uralmának fenyegetését látta.

december 31.

Szt. Szilveszter pápa

Szilveszter pápa elődje, Miltiádész pápa alatt szabadult meg Róma Maxentius zsarnokságától, amikor Nagy Konstantin legyőzte őt. Szilvesztert hitvallóként tisztelték, mivel az utolsó üldözésben állhatatosan megvallotta Krisztust. A szabad vallásgyakorlás első időszakában olyan férfiakat választottak és szenteltek püspökké, akik az üldözés idején hitvallók voltak. Szilveszter pápaságának legfontosabb tevékenysége az római egyház megszervezése és a liturgikus ünneplések kialakítása volt. A császártól az első adományt még Miltiádész pápa kapta, amikor Konstantin a pápa rendelkezésére bocsátotta a lateráni palotát. A 313 októberére meghirdetett zsinat atyái már ebbe a palotába gyűltek össze, és a pápák egészen a 14. századig itt éltek, és innen gyakorolták pápai hatalmukat. Konstantin elrendelte, hogy a lateráni palota mellé építsenek egy nagy bazilikát, amely később a „minden templomok anyja” nevet kapta. A lateráni bazilikát Szilveszter pápa szentelte fel 324-ben. Pápasága éve alatt kezdték építeni a Vatikáni-dombon a Szent Péter sírja fölötti első bazilikát is, Szent Pál sírja fölé egy kisebb bazilikát kezdtek építeni az ostiai út mentén. Szilvesztertől semmi írott emlék nem maradt ránk. Zsinatról sem tudunk, amit Rómában tartott volna. A szerény Szilveszter pápa alakja a legendák fényében világtörténelmileg mégis egyedülálló jelentőségű.

Köszönjük az egész éves figyelmeteket, Óévbúcsúztatóként olvassátok a Történelmi Vitézi Rend hitvallásunkat.

Hiszek egy Istenben,

Hiszek egy Hazában,

Hiszek egy Isteni örök igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában. **ÁMEN.**